

MARIESTAD

Biblioteksplan 2017-2020

Mariestad

**Antagen av
Kommunstyrelsen**
Mariestad 2017-03-13

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Bibliotek i Mariestads kommun - nuläge	3
Folkbiblioteket.....	3
Skolbiblioteken.....	5
Utmaningar och möjligheter.....	5
Målområden för Mariestads bibliotek	6
Folkbiblioteket.....	6
Skolbiblioteken.....	7
Ansvar för planens genomförande.....	8
Ansvar för uppföljning.....	8
Bilaga 1 Lagar, förordningar, referenser	9
Lagar och förordningar.....	9
Referenser.....	10

Inledning

Biblioteksplanen för Mariestads kommun är ett övergripande styrdokument för den kommunala biblioteksverksamheten. Den är ett politiskt dokument som ger en tydlig riktning för uppdraget och utvecklingen av kommunens bibliotek. Mariestads kommuns biblioteksplan tar sin utgångspunkt i Vision Mariestad 2030, Kulturplan Mariestad 2015-2022, Barn- och ungdomskulturplan Mariestad, Mariestads Jämställdhets- och mångfaldsplan samt Regional Biblioteksplan för Västra Götaland.

Biblioteksverksamheten i Mariestads kommun styrs och vägleds av bland annat följande lagar och förordningar: Bibliotekslagen, Skollagen, Diskrimineringslagen, FN:s Barnkonvention, Unescos folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest, samt Lyonförklaringen av International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Se bilaga 1.

Biblioteksverksamheten har tre övergripande mål:

- Litteraturmål – att skapa möjligheter för alla att läsa och möta litteratur, skapa intresse för litteratur samt skapa läslust.
- Demokratimål – att vara socialt utjämnande, samt att stärka medborgarnas möjligheter att delta i och skapa en hållbar samhällsutveckling.
- Samverkansmål – att nå ut i samhället och göra biblioteket till en angelägenhet för alla. I mötet med nya grupper utvecklas verksamheten.

Bibliotek i Mariestads kommun - nuläge

Folkbiblioteket

Kommunstyrelsen ansvarar, genom kultur- och fritidsutskottet, för folkbiblioteken i Mariestads kommun. Huvudbiblioteket, Mariestads stadsbibliotek, ligger i centrala Mariestad. Biblioteket har en filial som ligger i Lyrestads skola, en F-6 skola.

På Stadsbiblioteket arbetar 13 personer, totalt 10,25 årsverken. Biblioteket har ett bestånd på ca 100 000 medier. Det är öppet 48 timmar i veckan, måndag till lördag (lördagsstängt under sommaren). Huvudbiblioteket har över 400 besökare/dag. Under 2016 och första kvartalet av 2017 sker en större upprustning av bibliotekshuset i Mariestad. Biblioteket har under denna tid en begränsad service i ett närliggande minibibliotek. På filialen i Lyrestad arbetar en person, 12 timmar i veckan. Filialen har ett bestånd på ca 7 000 medier och har öppet två dagar, totalt åtta timmar i veckan (stängt sommartid). En stor del av filialverksamheten ägnas åt skolan.

Folkbibliotekets uppdrag är att främja litteratur, läsning och folkbildning. Biblioteket ska vara en inspirerande mötesplats med tillträde för alla. Folkbiblioteket ägnar särskild uppmärksamhet åt barn och unga, personer med läsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska. Mariestad är även ett finskt förvaltningsområde. Folkbiblioteket arbetar med:

- Utlåning av böcker och andra medier på flera språk
- Mediehantering (urval, inköp, katalogisering, bokvård, gallring, krav)
- Informationssökning
- Litteraturförmedling och marknadsföring i och utanför biblioteket
- Sociala medier
- Depositioner till förskolor, skolor, föreningar m.fl.
- Socialt uppsökande verksamhet: Boken kommer, depositioner till äldreomsorg, LSS m.fl.
- Tar emot studiebesök från skolor, förskolor, BVC, SFI, föreningar, nyanlända
- Programverksamhet såsom barnteater, lovaktiviteter, författarkvällar, föreläsningar, bokcaféer, sagostunder, m.m.
- Talboksservice
- Lokalhistorisk samling och bildarkiv
- Stöd vid släktforskning
- Service såsom scanning och kopiering
- Biblioteket säljer tjänster till Kriminalvården.

Folkbiblioteket är involverat i samverkan på både nationell, regional och lokal nivå. Nationellt sker samverkan med Kungliga Biblioteket genom Libris, den nationella bibliotekskatalogen. KB är även en mycket viktig informationscentral. Biblioteket genomför också läsfrämjandeprojekt med projektmedel från Statens Kulturråd och samverkar med andra bibliotek genom Svensk Biblioteksförning.

Regionalt sker samverkan genom Kultur i Väst, som omfattar 49 kommuner i Västra Götalandsregionen. Kommunerna samverkar kring utbildning, konsulentstöd, nätverk, upphandling, medier, transporter och programverksamhet. Mariestads kommun samverkar också regionalt i olika projekt som delfinansieras av Västra Götalandsregionen.

Biblioteken i Mariestads, Törebodas och Gullspångs kommun har ett mångårigt samarbete. Biblioteken har ett gemensamt bibliotekssystem och gemensamma lånekort.

Invánarna kan beställa böcker från samtliga bibliotek. Förutom ekonomiska vinster ger samarbetet bättre service, ett större utbud av medier, arbetsbesparingar samt en större arbetsgemenskap. MTG-samarbetet uppgår i det större Skaraborgssamarbetet under 2017. Skaraborgssamarbetet omfattar femton kommuner som samverkar kring bibliotekssystem, medier, transporter, lånevillkor, cirkulation m.m.

Lokalt samverkar biblioteken med verksamheter såsom skolan, förskolan, den sociala sektorn, barnvårdscentraler, kriminalvården, friskolor, föreningslivet, SFI, studieförbund, Svenska kyrkan och företag i kommunen. Bibliotekens bestånd, särskilt Västgötasamlingen och Mariestads bildarkiv, används kontinuerligt av de studerande och personal vid de kommunförlagda utbildningarna vid Göteborgs universitet.

Skolbibliotek

Utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteken i Mariestads kommun. I kommunen finns tretton skolor. Det finns skolbibliotek på elva av skolorna, medan Lyrestads skola använder folkbiblioteket som är lokaliserat i skolans lokaler och Tunaholmsskolan har gemensamt bibliotek med Vadsbogymnasiet. När de nya skolorna (Unica och Prisma) öppnar i Mariestad under 2017 kommer fyra skolor att bli två, det innebär att antalet skolbibliotek då blir nio i kommunen.

Vadsbogymnasiets/Tunaholmsskolans skolbibliotek är bemannat med en bibliotekarie på heltid, samt en assistent på deltid. Biblioteket har, liksom övriga skolbibliotek, öppet dagligen under skoltid. I Lyrestad har skolan även tillgång till folkbibliotekets biblioteksassistent under allmänhetens öppettider. På övriga skolor finns inte fast bemanning i skolbiblioteken utan skolorna utser biblioteksansvariga, främst inom lärarkollegiet, som ansvarar för skolbiblioteken.

På skolbiblioteken finns facklitteratur, skönlitteratur, tidningar och informationsteknik. Det finns ett behov av att utöka andelen informationsteknik vid skolbiblioteken, digitalisera skolbiblioteken samt att fortsätta utrusta dem med litteratur som passar för ett mångkulturellt samhälle och som stöd för språkinläring.

Skolbiblioteken är tillgängliga för eleverna som en del i undervisningen och verksamheten omfattar utlåning, undervisning i bibliotekskunskap, stöd till lärare och elever samt litteraturstöd i skolarbetet. Skolornas biblioteksansvariga samarbetar med ämneslärare kring inköp till skolbiblioteken.

Skolorna samverkar med folkbiblioteket genom att kommunens skolor, i olika grad, väljer att åka till stadsbiblioteket för studiebesök. Vadsbogymnasiet/Tunaholmsskolan delar katalog med folkbiblioteket, så Vadsbogymnasiets böcker går att låna via stadsbiblioteket.

Utmaningar och möjligheter

Västra Götalandsregionens regionala biblioteksplan (2016-2019) lyfter fram att biblioteksverksamhetens traditionella roll idag utmanas av den digitala tekniken och människors ändrade livsmönster. Det är en utmaning att, som lagstadgad kulturinstitution i varje kommun, förbli en viktig plats för information, möten och kulturupplevelser. Att inspirera till nya och innovativa idéer för framtidens bibliotek, för

biblioteken som mötesplatser och för läsfrämjande för barn, är några av de utvecklingsinsatser som Västra Götaland planerar för att möta bibliotekens utmaningar.

De utmaningar och möjligheter som Mariestads folkbibliotek står inför är ökade krav på service och öppethållande, en åldrande befolkning, behov av media och service på flera språk, fördjupat arbete kring digital delaktighet samt samarbete med skola och skolbibliotek. För att möta denna utveckling vill Mariestads folkbibliotek:

- Utöka antalet årsverken i verksamheten
- Stärka bibliotekssamarbetet i Skaraborg
- Satsa på fortbildning av personalen
- Öka kompetensen inom organisationen genom externa kontaktnät

För skolbiblioteken i Mariestads kommun är det en utmaning att ha så många skolbibliotek och samtidigt hålla en hög kvalitet och ett brett utbud. Det är också en utmaning att i tillräcklig omfattning bemanna skolbiblioteken och tillgodose att de är digitaliserade. För att möta dessa utmaningar och utveckla skolbiblioteken ansöker grundskolan om statsbidrag för att anställa en skolbibliotekarie, vars uppdrag blir att bygga upp skolbiblioteken. Det möjliggör en utveckling av grundskolans bibliotek, både vad gäller att skapa en god och likvärdig kvalitet på skolbiblioteken och göra dem mer tillgängliga. Den ökade bemanningen ger också förutsättningar för ett ökat stöd till lärare och elever.

Målområden för Mariestads bibliotek

Folkbiblioteket

I folkbibliotekets uppdrag ingår att stimulera till och stödja läsning, folkbildning och utbildning. Det görs genom ett brett och aktuellt mediebestånd, professionell service, läsfrämjande och mötesskapande insatser. Tillgänglighet är viktigt, både vad gäller lokaler och mediebestånd.

Alla biblioteksanvändare har rätt att möta en biblioteksverksamhet som inte diskriminerar någon. På folkbiblioteket beaktas jämställdhets- och mångfaldsperspektivet i alla frågor som rör verksamheten och det integreras i det dagliga arbetet.

Folkbibliotekets övergripande målområden i sin verksamhet är *litteratur och läsning, folkbildning, utbildning och demokrati* samt *samverkan*. Nedan presenteras vilka övergripande aktiviteter som ska genomföras inom respektive målområde under åren 2017-2020.

Litteratur och läsning - Biblioteken i Mariestads kommun vill skapa möjligheter för alla att läsa och möta litteratur, skapa intresse för litteraturen samt skapa läslust.

Aktiviteter:

- Vidareutveckla arbetet med berättande, läsning och det skrivna ordet. Barn och unga är en prioriterad grupp men även att söka upp målgrupper som idag saknas inom bibliotekets verksamhet.
- Erbjud service och medier som är anpassade till målgrupper med särskilda behov, såsom personer med funktionsvariationer och nyanlända.
- Möta efterfrågan av litteratur på många språk (finska, arabiska m.fl.), bland annat genom att utveckla mediebestånd, nätverk och programverksamhet.

Folkbildning, utbildning och demokrati - Biblioteken i Mariestads kommun vill arbeta socialt utjämnande, och vill stärka medborgarnas möjligheter att delta i och skapa en hållbar samhällsutveckling.

Aktiviteter:

- Genomlys och förändra programverksamheten.
- Skapa nya mötesplatser, både fysiska och digitala, för att nå alla.
- Minska digitala klyftor genom att utbilda personal och allmänhet (där bl.a. källkritik har en viktig roll)
- Utveckla en flerspråkig biblioteksverksamhet.
- Fortbildning i bemötande med inriktning bl.a. på mångfald.

Samverkan - Biblioteken i Mariestads kommun vill nå ut i samhället och göra biblioteket till en angelägenhet för alla. I mötet med nya grupper utvecklas verksamheten.

Aktiviteter:

- Bygga upp ett omfattande strategiskt samarbete med Skaraborgs kommuner kring kompetensförsörjning, medier och bibliotekssystem.
- Vidareutveckla samarbetet med kommunala verksamheter såsom skola, social omsorg och IT.
- Samverka med föreningar, studieförbund och företag.

Skolbiblioteken

Alla skolelever ska ha tillgång till skolbibliotek i egna lokaler eller inom rimligt avstånd som en del av elevernas utbildning för att nå målen. Skolbiblioteken ska omfatta böcker, så väl facklitteratur som skönlitteratur, samt informationsteknik och andra medier. Nedan presenteras vilka övergripande aktiviteter som ska genomföras under åren 2017-2020.

Utveckla skolbiblioteken

Aktiviteter:

- Inventera grundskolebiblioteken.
- Göra en plan för att utveckla de befintliga skolbiblioteken och se över utbud och utrustning.
- Anställa en skolbibliotekarie på heltid för grundskolorna (m.h.a.statsbidrag). Uppdraget för skolbibliotekarien blir att bygga upp grundskolornas skolbibliotek.
- Riktad satsning på inköp av litteratur för att möta upp behov av litteratur på olika språk.

Ansvar för planens genomförande

Bibliotekschefen är ytterst ansvarig för att folkbibliotekets mål uppnås och att de planerade aktiviteterna genomförs.

Grundskolechefen och chefen för gymnasieskolan är ytterst ansvariga för att skolbibliotekens mål uppnås och att de planerade aktiviteterna genomförs.

Ansvar för uppföljning

Sektor ledning och sektor utbildning följer upp planens genomförande och utfall 2019.

Bilaga 1 Lagar, förordningar, referenser

Lagar och förordningar

Biblioteksverksamheten i Mariestads kommun styrs och vägleds av bland annat följande lagar och förordningar:

- Enligt Bibliotekslagen ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Prioriterade grupper för biblioteken är personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska.
- Bibliotekslagen anger att varje kommun ska ha ett folkbibliotek. Folkbiblioteket ska vara tillgängligt för alla och anpassat efter användarnas behov, främja läsning och tillgång till litteratur samt öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet. Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga.
- Skollagen och bibliotekslagen anger att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.
- Diskrimineringslagen anger att personer i offentlig anställning inte får diskriminera när de bistår allmänheten med upplysning, vägledning, råd, hjälp eller har annan typ av kontakt med allmänheten. Diskriminering får inte ske baserat på kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- FN:s Barnkonvention fastställer att barn ska ha tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja barnets sociala, andliga och moraliska välfärd samt fysiska och psykiska hälsa. Barn har rätt till yttrandefrihet och att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet.
- Unescos folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest anger att: Folkbiblioteket är ett lokalt kunskapscentrum och en levande kraft för främjande av läskunnighet, utbildning, kultur och information. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnighet och förmågan att söka information. Folkbiblioteket och skolbiblioteket är till för alla, i samhället respektive skolsamhället, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning, eller social status.
- Lyonförklaringen av IFLA slår fast att ökad tillgång på information, understött av allmän läs- och skrivkunnighet, är en viktig grundpelare för hållbar utveckling. Informationsförmedlare, såsom bibliotek, arkiv m.fl., har kompetensen och resurserna att hjälpa olika aktörer i samhället att kommunicera, organisera,

strukturera och förstå information, vilket är en nödvändig förutsättning för utveckling.

Referenser

- Barnkonventionen <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full>
- Bibliotekslagen (SFS 2013:801) http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801
- Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) <http://www.do.se/lag-och-ratt/diskrimineringslagen/>
- Kulturplan Mariestad 2015-2022
<http://www.mariestad.se/download/18.950f67d150cdf72dabeb/1446641681064/Kulturplan+2015-2022.pdf>
- Lyonförklaringen av International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) <http://www.lyondeclaration.org/content/pages/lyon-declaration-sv.pdf>
- Mariestads Jämställdhets- och mångfaldsplan
- Regional Biblioteksplan 2016-2019 för Västra Götaland
http://www.kulturivast.se/sites/default/files/biblioteksplanen_0.pdf
- Skollagen (SFS 2010:800) http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Unescos folkbiblioteks – och skolbiblioteksmanifest
<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>
- Vision Mariestad 2030
http://www.mariestad.se/download/18.574db9ba12b9596c15a800013515/1366327582684/Folder_vision2030.pdf